

Handläggare
Ann-Charlotte Hedström
0480-45 37 80

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2021-10-07

Ärendebeteckning
SN 2021/0452.01.06

Socialnämnden

Svar - Granskning av förebyggande arbete bland barn och unga för att minska våld och annan kriminalitet

Förslag till beslut

Socialnämnden antar upprättat svar som sitt eget och överlämnar svaret med förslagna åtgärder till kommunens revisorer.

Bakgrund

Kalmar kommuns revisorer har utifrån en riskbedömning beslutat att granska och bedöma om socialnämnden säkerställer att ett ändamålsenligt förebyggande och uppsökande arbete sker, för att unga som bryter mot normer och regler tidigt uppmärksammas och får stöd.

I revisionsrapporten ges två rekommendationer för fortsatt utveckling av ett ändamålsenligt och uppsökande arbete:

- Formulera mer specifika mål för det förebyggande och uppsökande arbetet som komplement till befintliga mål.
- Skapa uppföljningssystem för att följa upp och bedöma resultat och effekter av genomförda insatser i förhållande till formulerade mål för det förebyggande och uppsökande arbetet.

Ann-Charlotte Hedström
Verksamhetschef

Camilla Freedeke
Tf socialchef

Bilagor
Svar på granskning
Missiv
Revisionsrapport

2021-10-07

Kalmar kommuns revisorer

Svar på granskning

Förebyggande arbete bland barn och unga för att minska våld och annan kriminalitet

Bakgrund

Kalmar kommuns revisorer har utifrån en riskbedömning beslutat att granska och bedöma om socialnämnden säkerställer att ett ändamålsenligt förebyggande och uppsökande arbete sker, för att unga som bryter mot normer och regler tidigt uppmärksammas och får stöd.

I revisionsrapporten ges två rekommendationer för fortsatt utveckling av ett ändamålsenligt och uppsökande arbete:

- Formulera mer specifika mål för det förebyggande och uppsökande arbetet som komplement till befintliga mål.
- Skapa uppföljningssystem för att följa upp och bedöma resultat och effekter av genomförda insatser i förhållande till formulerade mål för det förebyggande och uppsökande arbetet.

Åtgärder

Specifika mål

I samband med framtagande av verksamhetsplan för 2022 kommer utvecklingsområdet Förebyggande att vidgas och mer precisa indikatorer kommer att tas fram. Med hjälp av det kommande uppföljningsarbetet (se nedan) kommer det finnas ett bra underlag för analys som blir grunden för vilka indikatorer som framöver kommer att följas.

Som ytterligare ett stöd i utvecklingsarbetet kommer en person att arbeta halvtid under hösten 2021 med fokus på det förebyggande arbete, råd och stöd, serviceärenden och tidiga insatser. En nulägesbeskrivning kommer att göras och därefter kommer arbetet att inriktas på en fördjupning kring det förebyggande arbetet och hur detta kan följas upp.

Uppföljning

Under året görs mätningar av bland annat antal insatser, insatsernas längd och om insatsen gäller pojke eller flicka. Detta görs på insatser både med och utan individuell behovsprövning. Vid varje avslutad insats svarar även barn och/eller föräldrar på några frågor som rör grad av nöjdhet med insatsen. Det kommer framöver också bli möjligt att med hjälp av orsakskodning kunna få ut uppgifter på anledningen till att man sökt hjälp via service.

Med detta underlag kommer det att finnas goda förutsättningar att se trender och tendenser samt att analysera och utveckla det förebyggande arbetet.

Enkät för uppföljning och utvärdering av föräldraskapsgrupper är framtagen. Men då många grupper fått ställas in på grund av pandemin finns det ännu inte tillräckligt underlag för analys av resultat och insatsens effekt.

Vidare planeras att det uppsökande fältarbetet i någon form ska dokumenteras och följas upp. När det utförs fältarbete arbetar man på flera nivåer, dvs både samhälls- grupp- och individnivå. För att dokumentation inte ska ta för mycket av tiden från det direkta arbetet behöver systemet för dokumentationen nogt övervägas. Detta är ett arbete som kommer att pågå under hösten.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att det revisionen föreslår som åtgärder för att säkerställa att det förebyggande och uppsökande arbetet sker ändamålsenligt är under utveckling.

Socialnämnden

För kännedom

Kommunstyrelsen

Kommunfullmäktiges presidium

Granskning av förebyggande arbete bland barn och unga för att minska våld och annan kriminalitet

På uppdrag av revisorerna i Kalmar kommun har PwC genomfört en granskning av förebyggande arbete bland barn och unga för att minska våld och annan kriminalitet.

Vi beslutade vid vårt sammanträde den 17 juni 2021 att överlämna upprättad rapport till socialnämnden. Rapporten överlämnas även för kännedom till kommunstyrelsen och kommunfullmäktiges presidium.

Av rapporten framgår gjorda iakttagelser, revisionell bedömning och rekommendationer.

Vi önskar få svar från socialnämnden, senast den 30 november 2021, med redogörelse av åtgärder utifrån de påpekanden och rekommendationer som framkommer i rapporten.

Kommunfullmäktiges presidium får ta ställning till om revisionsrapporten ska biläggas fullmäktiges handlingar.

För kommunens revisorer

Per Dahl
Ordförande

Jan Bengtsson
Vice ordförande

Granskning av förebyggande arbete bland barn och unga för att minska våld och annan kriminalitet

Kalmar kommuns revisorer
Juni 2021

Anders Törnqvist

Innehållsförteckning

Sammanfattning, revisionell bedömning och rekommendationer	3
Bedömningar mot revisionsfråga	3
Rekommendationer	5
Inledning	6
Bakgrund	6
Syfte och revisionsfrågor	6
Revisionskriterier	6
Avgränsning	6
Metod	6
Iakttagelser och bedömningar	8
Har nämnden i sin planering analyserat behov av uppsökande och förebyggande insatser i kommunen?	8
Kommunövergripande styrning, planering och samordning	8
Socialnämndens styrning, planering och samordning	10
Påvisar nämndens styrning att ett uppsökande och förebyggande arbete ska ske?	11
Har kompetens säkerställts och sker en kompetensutveckling för uppsökande och förebyggande arbete?	12
Bedömning	13
Finns en struktur för att socialnämndens kännedom om utsatta miljöer tillvaratas i frågor som rör samhällsplanering?	13
Bedömning	13
Följer nämnden upp hur det uppsökande och förebyggande arbetet planeras och genomförs?	14

Sammanfattning, revisionell bedömning och rekommendationer

Granskningens syfte har varit att bedöma om socialnämnden säkerställer att ett ändamålsenligt förebyggande och uppsökande arbete sker, för att unga som bryter mot normer och regler tidigt uppmärksammas och får stöd.

Följande revisionsfrågor skulle besvaras av granskningen

- Har nämnden i sin planering analyserat behov av uppsökande och förebyggande insatser i kommunen?
- Påvisar nämndens styrning att ett uppsökande och förebyggande arbete ska ske?
- Har kompetens säkerställts och sker en kompetensutveckling för uppsökande och förebyggande arbete?
- Finns en struktur för att socialnämndens kännedom om utsatta miljöer tillvaratas i frågor som rör samhällsplanering?
- Följer nämnden upp hur det uppsökande och förebyggande arbetet planeras och genomförs?

Vår sammanfattande bedömning utifrån svaren på revisionsfrågorna är att socialnämnden **delvis** säkerställer att ett ändamålsenligt förebyggande och uppsökande arbete sker, för att unga som bryter mot normer och regler tidigt uppmärksammas och får stöd.

Bedömningar mot revisionsfråga

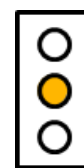
Revisionsfrågor	Bedömning
Har nämnden i sin planering analyserat behov av uppsökande och förebyggande insatser i kommunen?	Uppfyllt
Vi bedömer att revisionsfrågan om nämnden i sin planering analyserat behov av uppsökande och förebyggande insatser i kommunen är uppfylld.	
Bedömningen grundas på att det finns etablerade strukturer för informationsutbyten mellan olika aktörer, såväl mellan kommunens verksamheter som med externa aktörer (exempelvis polisen). Nämnden får regelbundet information om rådande situation och det framgår att det inom nämnden finns ett medvetet fokus att arbeta med frågorna.	

Påvisar nämndens styrning att ett uppsökande och förebyggande arbete ska ske?

Delvis uppfyllt

Vi bedömer att revisionsfrågan om nämndens styrning påvisar att ett uppsökande och förebyggande arbete ska ske är delvis uppfyllt.

Bedömningen grundas på att de mål som finns formulerade mål för området (att fler får stöd genom föräldraskapsstödgrupper och skäliga väntetider) har relevans för det förebyggande arbetet men vi bedömer att målen behöver kompletteras med mer specifika mål för det förebyggande och uppsökande arbetet. Vi noterar även att en budgetförstärkning gjorts inom individ- och familjeomsorgen med 2 mnkr och att dessa medel främst kommer att användas till förebyggande arbete med tidiga insatser inom den sociala barn- och ungdomsvården samt att säkra att placerade barn får den omsorg de har rätt till.

Har kompetens säkerställts och sker en kompetensutveckling för uppsökande och förebyggande arbete?

Uppfyllt

Vi bedömer att revisionsfrågan om kompetens har säkerställts och om det sker en kompetensutveckling för uppsökande och förebyggande arbete är uppfyllt. Bedömningen grundas på att teamet som arbetar med förebyggande insatser har lång erfarenhet och en god grundkompetens. Kompetensutvecklingsinsatser sker löpande.

Finns en struktur för att socialnämndens kännedom om utsatta miljöer tillvaratas i frågor som rör samhällsplanering?

Uppfyllt

Vi bedömer att revisionsfrågan om det finns en struktur för att socialnämndens kännedom om utsatta miljöer tillvaratas i frågor som rör samhällsplanering är uppfyllt.

Bedömningen grundas på att strukturer finns både på politisk- och förvaltningsnivå för socialnämnden/socialförvaltningen att bidra med kunskaper om bland annat utsatta miljöer i samhällsplaneringen. I och med de förändrade rutinerna att socialnämnden systematiskt tar del av planärenden skapas också förbättrade förutsättningar för socialnämnden att delta i samhällsplaneringen.

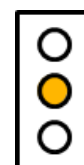

Följer nämnden upp hur det uppsökande och förebyggande arbetet planeras och genomförs?

Delvis uppfyllt

Vi bedömer att revisionsfrågan om nämnden följer upp hur det uppsökande och förebyggande arbetet planeras och genomförs är delvis uppfyllt.

Bedömningen grundas på att det finns två mål inom området med tillhörande indikatorer och uppföljning av målen sker i enlighet med kommunens styrmodell. Vi har stor förståelse för svårigheterna att formulera mål i resultat- och effekftermer för det förebyggande arbetet, bland annat beroende på att det förebyggande arbetet bedrivs av många olika aktörer. Vi menar ändå att mer specifika mål i resultat- och effekftermer kan formuleras och att det med det nya systemet Journal Digital skapas goda förutsättningar att följa och följa upp dessa mål.

Rekommendationer

För fortsatt utveckling av ett ändamålsenligt förebyggande och uppsökande arbete för unga som bryter mot normer och regler rekommenderar vi socialnämnden att:

- Formulera mer specifika mål för det förebyggande och uppsökande arbetet som komplement till befintliga mål.
- Skapa uppföljningssystem för att följa upp och bedöma resultat och effekter av genomförda insatser i förhållande till formulerade mål för det förebyggande och uppsökande arbetet.

Inledning

Bakgrund

Socialnämnden har en uppgift enligt Socialtjänstlagen att göra sig väl förtrogen med levnadsförhållanden i kommunen och medverka i samhällsplanering samt att i samverkan med andra främja goda livsmiljöer.¹ Initiativ ska tas för att en god samhällsmiljö och goda förhållanden för bland annat barn och unga.

Unga som bryter mot normer, lagar och regler bör uppmärksammas så tidigt som möjligt. Beteenden kan sprida oro men kan också leda till en risk för allvarlig problematik och en brottslig utveckling hos ungdomarna. I dessa sammanhang fokuseras på socialtjänstens ansvar, enligt Socialtjänstlagen, för att barn och unga ska växa upp under trygga och goda förhållanden. Ett förebyggande arbete bör även samordnas mellan bland andra, skola, socialtjänst och polismyndigheten².

Kalmar kommuns revisorer har i sin riskbedömning kommit fram till att området är väsentligt att granska.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om socialnämnden säkerställer att ett ändamålsenligt förebyggande och uppsökande arbete sker, för att unga som bryter mot normer och regler tidigt uppmärksammas och får stöd.

Revisionsfrågor:

- Har nämnden i sin planering analyserat behov av uppsökande och förebyggande insatser i kommunen?
- Påvisar nämndens styrning att ett uppsökande och förebyggande arbete ska ske?
- Har kompetens säkerställts och sker en kompetensutveckling för uppsökande och förebyggande arbete?
- Finns en struktur för att socialnämndens kännedom om utsatta miljöer tillvaratas i frågor som rör samhällsplanering?
- Följer nämnden upp hur det uppsökande och förebyggande arbetet planeras och genomförs?

Revisionskriterier

Revisionskriterierna utgörs av de bedömningsgrunder som är relevanta för revisionsfrågorna. I denna granskning är dessa:

- Kommunallagen 6 kap 4 - 6 §§
- Socialtjänstlagen 3 kap 1 § och 5 kap 1 §
- Eventuella styrdokument relevanta för granskningens syfte beslutad av kommunfullmäktige

Avgränsning

Granskningen omfattar det arbete som utförs riktat till barn och unga, dvs 0 - 18 år.

Metod

Genomgång har gjorts av för granskningen relevant styrande och uppföljande dokumentation.

Intervjuer har genomförts med;

¹ SoL 3 kap 1 §

² SoL 5 kap 1 §

- nämndens ordförande och vice ordförande
- verksamhetschef barn och familjeenheten inom individ- och familjeomsorgen (IFO)
- representanter för förebyggarteamet inom socialförvaltningen på lednings- och operativ nivå
- verksamhetsutvecklare inom socialförvaltningens barn- och familjeenhet
- förvaltningschef kultur- och fritidsförvaltningen
- enhetschef för Ung i Kalmar

Vid intervjuerna framkom att ett ansvar relevant för granskningen även finns hos kommunstyrelsen. Detta medförde kompletterande intervju med verksamhetschef och strateg på trygghets- och säkerhetsenheten.

Ett utkast till rapporten är avstämd med de intervjuade och kvalitetssäkrad enligt PwC:s interna rutiner.

Iakttagelser och bedömningar

Har nämnden i sin planering analyserat behov av uppsökande och förebyggande insatser i kommunen?

Enligt Socialtjänstlagen ska nämnden bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa samt, tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs, uppmärksamma och verka för att barn och unga inte vistas i miljöer som är skadliga för dem.³

Iakttagelser

Kommunövergripande styrning, planering och samordning

I kommunens verksamhetsplan och budget 2021 uttrycks att "många människor upplever en ökad oro för att utsättas för brott". I budgeten satsas därför 8 mnkr för en tryggare kommun. Enligt verksamhetsplanen läggs "resurser på individ och familjeomsorgen vid socialförvaltningen. Antalet ordningsvakter ökar och en helt ny enhet skapas i kommunen för arbetet med trygghet. Aktiviteter riktade mot ungdomar genomförs och ett operativt trygghetsråd inrättas för att kraftsamla kommunens resurser. Samarbetet med föreningslivet om vuxenvandringar utökas. Föräldrastödsutbildningar och lovaktiviteter permanentas och vi intensifierar samarbetet med andra myndigheter för ökad samverkan i kampen mot brott."

I verksamhetsplanen uttrycks under området "Ett växande attraktivt Kalmar" det långsiktiga målet att "Kalmar ska vara topp tre avseende tryggaste kommun i jämförelse med liknande övergripande kommuner enligt SCB". Målet mäts genom SKR:s Öppna jämförelser avseende trygghet och säkerhet.

Under rubriken "Kalmar ska vara en trygg kommun" finns i verksamhetsplanen ett avsnitt om att förebygga ungdomsbrottslighet. Där konstateras att det behövs ett brett och utvecklat förebyggande arbete mot brott för att förhindra att unga involveras i kriminalitet. Vidare att viktiga verktyg för att åstadkomma detta finns inom socialtjänst, skolverksamhet, fritid och i arbetet med samhällsplanering och tillsyn. Där uttrycks även att kommunen har lång erfarenhet av socialt fältarbete och att socialtjänstens förebyggandeteam arbetar metodiskt och systematiskt med förebyggande och tidiga insatser riktade till barn och unga och deras familjer. Under år 2021 ska enligt verksamhetsplanen arbetet med sociala insatsgrupper intensifieras, likaså samordnade insatser för barn och unga i riskzon för kriminalitet. Ett annat prioriterat område är ett samordnat stöd till unga som vill lämna kriminella miljöer.

Sedan 1 januari 2021 finns inom kommunledningskontoret en sammanhållen enhet "Trygghet och säkerhet" för samordning och utveckling av kommunens trygghets- och säkerhetsarbete. Enheten består av ca 20 personer och leds av en enhetschef. Inom enheten finns larmcentral (bemannad dygnet runt) och ordningsvakter samt en stabsfunktion med ansvar för brottsförebyggande arbete, intern säkerhet, krishantering och civilförsvaret. Enligt intervju präglas verksamheten för närvarande mycket av händelsestyrda operativa frågor vilket innebär att det mer långsiktiga strategiska arbetet får stå tillbaka. Då det är första gången en sammanhållen driftsorganisation finns för trygghets- och säkerhetsfrågorna tar det även enligt intervju tid att hitta en tydlig roll i kommunens organisation. Ansvarsfördelningen mellan enhetens roll som samordnande organ och nämndernas/förvaltningarnas ansvar för verkställighet behöver hitta sin form.

³ SoL 5 kap 1 §

En handlingsplan med mål och aktiviteter håller på att arbetas fram som underlag för styrning av den framtida verksamheten.

Sedan i början av april 2021 träffas en gång i veckan företrädare för kommunens trygghets- och säkerhetsenhet, polisen och Kalmarhem för ett halvtimmeslångt möte inom ramen för EST-samverkan⁴. Vid mötet görs en avstämning av den senaste veckans brottsstatistik. Sedan en tid tillbaka finns även en app – Embrace – där ett tjugotal användare (skolvaktmästare, socialtjänstens förebyggarteam, personal vid fritidsgårdar och personal inom gata/park-verksamheten) kan registrera och rapportera in händelser som har inträffat. Informationen kan sedan efter godkännande av respektive verksamhetsansvarig vidarebefordras till EST-gruppen.

I kommunen finns ett lokalt brottsförebyggande råd inrättat. Rådet bildades år 2013 och är ett samarbete mellan kommunen och polismyndigheten. Rådet sammanträder fyra gånger per år och består av representanter från den politiska majoriteten och oppositionen, socialförvaltningen, barn- och ungdomsförvaltningen, serviceförvaltningen, Kalmarsunds gymnasieförbund, Södermöre kommundelsförvaltning, kultur- och fritidsförvaltningen och polismyndigheten. Vid rådets sammanträden rapporterar de olika verksamhetsområdena om status och aktuella händelser. Exempel på frågor som rådet arbetar med är samordning av gransamverkan grupper för att minska inbrott och att arbeta fram insatser som ska göra centrala Kalmar tryggt även om kvällarna, exempelvis genom samordning av vuxenvandrare och kommunala patrullerande ordningsvakter i stadskärnan.

Cirka en gång i månaden träffas ett operativt trygghetsråd bestående av förvaltningschefer och kommundirektör och ibland även representant från polisen. Förvaltningscheferna och kommundirektören har utifrån sina roller befogenheter att fatta nödvändiga kommunövergripande beslut utifrån den information som framkommer från olika grupper i trygghetsfrågor.

Kultur- och fritidsförvaltningen nämns som en viktig aktör i det förebyggande arbetet. Representanter för kultur- och fritidsområdet deltar regelbundet i möten med socialtjänsten och skolan. Kultur- och fritidsförvaltningen har även ett omfattande samarbete med föreningarna i syfte att attrahera barn och unga till olika verksamheter. På fritidsgårdarna bedrivs verksamheter med olika inriktningar under ledning av utbildade fritidsledare. Fritidsledarna har enligt intervju bra "koll på" vad som händer inom sitt område och det är enligt intervju tydligt till vem/vilka den informationen kan lämnas. Rollen som fritidsledare kan dock ibland vara svår då arbetet handlar om att skapa förtroendefulla relationer med ungdomar och då inte uppfattas som att man är en informationsförmedlare till socialtjänst, skola och polis.

En annan verksamhet som nämns i intervjuerna som en aktör i det förebyggande arbetet är familjecentralerna. Familjecentralerna är mötesplatser för barnfamiljer där socialtjänsten, barn- och ungdomsförvaltningens öppna förskola och Region Kalmars mödra- och barnhälsovård samverkar. På familjecentralen erbjuds hjälp och stöd i föräldraskap och att knyta kontakter med andra föräldrar. Målgruppen är besökare till familjecentralen, blivande föräldrar aktuella på mödrahälsovården eller förälder med barn upp till 6 år aktuella på barnhälsovården. Målsättningen är att bedriva en förebyggande, hälsofrämjande, rådgivande och allmänt erbjudande social service samt samarbeta med övriga verksamheter och yrkesgrupper. I kommunen finns fem familjecentraler.

⁴ Effektiv samordning för trygghet.

Socialnämndens styrning, planering och samordning

Inför arbetet med socialnämndens verksamhetsplan för år 2021 gjorde förvaltningen enligt intervjuerna en fördjupad analys av situationen beträffande våld och kriminalitet och behovet av förebyggande insatser.

Som underlag för socialnämndens bedömning av behovet av förebyggande insatser nämns under intervjuerna bland annat polisens trygghetsundersökningar, CAN⁵s undersökningar samt den information som framkommer under möten med olika aktörer. Enligt uppgift pågår en utveckling av mer hårddatabaserade underlag, genom ett nyligen infört verksamhetssystem för öppenvårdsinsatser, Journal Digital, skapas fortsättningsvis möjligheter till systematiska uppföljningar av insatsernas effekter.

Nämnden får utifrån en årsvis planering en övergripande rapportering om läget samt om akuta situationer uppstår en rapportering vid varje nämnd.

Av intervjuerna framgår att problemen med våld och kriminalitet har eskalerat under senare år. Ett omfattande arbete har inletts om ett gemensamt förhållningssätt till detta i hela kommunen och från februari 2021 har en tjänst som trygghetssamordnare inrättats på kommunledningskontoret. Dennes uppdrag består i att samordna trygghetsarbetet mellan olika aktörer såväl inom kommunen som utanför (ex vis polisen). Av intervjuerna framgår också att det finns en politisk vilja att arbeta med tidiga och förebyggande insatser för att förebygga våld och kriminalitet bland barn och unga.

Under intervjuerna framkommer att fyra klart uttalade riskområden har identifierats i kommunen. Problemen i dessa områden uppges i hög grad vara drogrelaterade.

Vid intervjuerna framförs vikten av samarbetet med polisen i det förebyggande och uppsökande arbetet, men även det interna samarbetet med utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden. Detta, såväl operativt som genom den politiska styrningen, för att planera nämndens verksamhet.

Ordförande för socialnämnden träffar regelbundet ordföranden för andra nämnder för mer övergripande diskussioner. Ett nära samarbete uppges finnas i synnerhet med utbildningsnämnden/-förvaltningen, vilket bland annat yttrar sig i aktiviteter under skolloven, där socialtjänsten deltar vid planering av aktiviteter, men är inte med vid utförandet. De aktiviteter som socialtjänsten genomför rör alla invånare i området men är inte specifikt kopplat till skolan. Planering av aktiviteter inför sommaren görs även tillsammans med kultur- och fritidsförvaltningen.

Socialtjänst, skola, personal från kultur och fritid samt polismyndigheten träffas regelbundet i så kallade områdesgrupper för att stämma av lägesbild och dela information inom ett geografiskt område. Syftet är att informera varandra om läget utifrån respektive aktörs kännedom om särskilda riskgrupper och individer samt att identifiera och förebygga att problem uppstår. Områdesgrupperna träffas var tredje månad och uppfattas enligt intervjuerna fungera som ett bra forum. Gruppen kan vid behov snabbt sammankallas utöver de regelbundna mötena. En checklista har arbetats fram som stöd och struktur för mötena.

Utöver områdesgrupperna håller sedan årsskiftet ett samverkansarbete på att etableras i form av SSPF⁶, som är en samverkansmodell med fokus på barn och unga där

⁵ CAN är ett nationellt kompetenscentrum med undersökningar, forskning och kunskapshöjande insatser om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel.

⁶ Samverkan skola, socialtjänst, polis och fritid.

skolpersonal, socialtjänst, polis och fritidspersonal träffas och samarbetar för att bättre kunna upptäcka barn och ungdomar som befinner sig i utsatthet.

Socialtjänsten och utvalda rektorer har börjat träffas två ggr per termin eller vid behov. Områdesgrupperna träffas regelbundet två ggr per termin. Vid behov tas kontakt på skolenhetsnivå kring enskilda elever eller grupper.

Bedömning

Vi bedömer att revisionsfrågan om nämnden i sin planering analyserat behov av uppsökande och förebyggande insatser i kommunen är **uppfyllt**.

Bedömningen grundas på att det finns etablerade strukturer för informationsutbyten mellan olika aktörer, såväl mellan kommunens verksamheter som med externa aktörer (exempelvis polisen). Nämnden får regelbundet information om rådande situation och det framgår att det inom nämnden finns ett medvetet fokus att arbeta med frågorna.

Påvisar nämndens styrning att ett uppsökande och förebyggande arbete ska ske?

lakttagelser

I *socialnämndens verksamhetsplan* för år 2021 återfinns elva mål och ett uppdrag som tilldelats från fullmäktige. Målen är

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Attraktiv kommun
- Företagsklimat
- Medarbetarengagemang
- Långtidssjukskrivningar
- Utrikesfödda medarbetare
- Digitalisering
- Fordon och transporter
- Socialtjänst av hög kvalitet
- Jämställdhetssäkrad verksamhet
- E-hälsokommun

Uppdraget från fullmäktige är att "Kalmar under 2021 ska bli medlem i föreningen Funkisglädje och därmed bli en av de kommuner som deltar i Funkisfestivalen"

Målet "Socialtjänst av hög kvalitet" innebär enligt verksamhetsplanen att socialnämndens vård och omsorg ska vara kunskapsbaserad, säker, individanpassad, effektiv, jämlik och tillgänglig. I verksamhetsplanen för år 2021 finns ett också ett särskilt utvecklingsområde "Trygga säkra barn – förebyggande och tidiga insatser" med följande mål:

- Fler får stöd genom föräldraskapsstödgrupper – Antalet föräldrar som fått stöd via föräldraskapsstödgrupper ska vara fler än 2020.
- Skälig väntetid – Tid från beslut till påbörjad insats understiger 42 dagar.

Något ytterligare mål eller uppdrag om att arbeta förebyggande kan inte utläsas i verksamhetsplanen. Under avsnittet om socialnämndens ekonomiska förutsättningar uttrycks dock att nämnden "förväntar sig en fortsatt effektivisering på lång sikt genom ett allt större fokus på förebyggande arbete samt arbetssätt och metoder som stärker den

enskildes förmågor...". Det framgår vidare att en budgetförstärkning gjorts inom individ- och familjeomsorgen med 2 mnkr. Dessa medel kommer enligt verksamhetsplanen främst att användas till förebyggande arbete med tidiga insatser inom den sociala barn- och ungdomsvården samt att säkra att placerade barn får den omsorg de har rätt till. Detta ingår även som ett av flera prioriterade områden och uttrycks som att "*fler får tillgång till tidiga och förebyggande insatser inom skälig tid inom den sociala barn- och ungdomsvården*". I verksamhetsplanen definieras följande indikatorer för att mäta och följa arbetet:

- Fler får stöd genom föräldraskapsstödgrupper – Antalet föräldrar som fått stöd via föräldraskapsstödgrupper ska vara fler än 2020.
- Skälig väntetid – Tid från beslut till påbörjad insats understiger 42 dagar.

Inom socialförvaltningen finns ett förebyggandeteam bestående av sex personer med uppdrag att arbeta med förebyggande insatser för barn, ungdomar och deras familjer. Ett av målen är att hindra ungdomar från att hamna i missbruk och kriminalitet. Under året har en organisationsförändring genomförts som innebär att teamet från att arbeta med biståndsbedömda insatser tydligt ska inrikta verksamheten mot service och tidig insats. I verksamhetsberättelsen för teamet återspeglas detta genom att antalet serviceinsatser mellan år 2019 och 2020 ökat från 56 serviceinsatser till 84 och antalet biståndsbedömda insatser minskat från 56 till 32.

Förebyggandeteamet finns ute på fältet i de flesta ungdomsmiljöer och har ett nära samarbete med skolor, fritidsgårdar, föreningar och polis. Teamet arbetar med relationsskapande åtgärder, föräldrautbildning, råd stöd och samtal enligt beprövade metoder m m. I arbetet ingår att delta i möten och samverka med socialsekreterare, skolor, fritidsgårdar, BUP och polis för att genom att utbyta information få en bild av vad som händer i olika områden. Samverkan betecknas i intervjuerna överlag fungera bra. Intresset från politiken för teamets verksamhet upplevs vara stort, vilket ibland yttrar sig i att representanter från nämnden deltar i aktiviteter på fältet. Enligt intervjuerna finns en tydlig politisk styrning mot våld och kriminalitet vilket bland annat visar sig i satsningar på extra vakter och nattvandrare.

Bedömning

Vi bedömer att revisionsfrågan om nämndens styrning påvisar att ett uppsökande och förebyggande arbete ska ske är **delvis uppfyllt**.

Bedömningen grundas på att de mål som finns formulerade mål för området (att fler får stöd genom föräldraskapsstödgrupper och skäliga väntetider) har relevans för det förebyggande arbetet men vi bedömer att målen behöver kompletteras med mer specifika mål för det förebyggande och uppsökande arbetet. Vi noterar även att en budgetförstärkning gjorts inom individ- och familjeomsorgen med 2 mnkr och att dessa medel främst kommer att användas till förebyggande arbete med tidiga insatser inom den sociala barn- och ungdomsvården samt att säkra att placerade barn får den omsorg de har rätt till.

Har kompetens säkerställts och sker en kompetensutveckling för uppsökande och förebyggande arbete?

lakttagelser

De som arbetar i förebyggandeteamet är enligt uppgift välutbildade och flera har också lång erfarenhet inom arbetet. Personalomsättningen är liten. En viss specialisering finns

inom teamet. Deltagande sker i olika former av kompetensutvecklingsinsatser, under intervjuerna nämns som exempel under nuvarande pandemi deltagande i webinarium. Fortbildning sker även löpande i de verktyg och metoder som används, t ex avseende föräldraskapsstöd.

Det finns enligt intervju ett stort intresse från teamets sida att delta i olika typer av utbildningsinsatser. Det uttrycks även att pandemin har skapat utrymme för utbildnings- och fortbildningsinsatser på grund av bland annat minskat deltagande i skolmöten, stängda fritidsgårdar och färre fysiska möten med familjer och andra samverkansparter, vilket har gett mer utrymme för utbildning dagtid än under normala omständigheter.

Bedömning

Vi bedömer att revisionsfrågan om kompetens har säkerställts och om det sker en kompetensutveckling för uppsökande och förebyggande arbete är **uppfyllt**.

Bedömningen grundas på att teamet som arbetar med förebyggande insatser har lång erfarenhet och en god grundkompetens. Kompetensutvecklingsinsatser sker löpande.

Finns en struktur för att socialnämndens kännedom om utsatta miljöer tillvaratas i frågor som rör samhällsplanering?

Socialtjänstlagen⁷ visar att nämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen, medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen. Nämnden ska genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden.

lakttagelser

Som nämnts tidigare finns strukturer för möten på såväl politisk som förvaltningsnivå. Under dessa möten kan information utbytas som kan vara betydelsefull för att i samhällsplaneringen säkerställa trygga miljöer. Som exempel på mötesforum nämns under intervju mötena med lokala brottsförebyggande rådet. Representanter för socialförvaltningen deltar även i kommungemensamma möten i planprocessen.

Det nämns i intervju att det ibland förekommer att socialnämnden är remissinstans i samhällsplaneringsärenden. Det har även enligt uppgift förekommit att socialnämnden inte beretts tillfälle för att yttra sig. Rutinen har dock ändrats så att samtliga detaljplaneärenden nu tas upp i nämndens presidium för ställningstagande till vilka som ska tas upp i nämnden.

Bedömning

Vi bedömer att revisionsfrågan om det finns en struktur för att socialnämndens kännedom om utsatta miljöer tillvaratas i frågor som rör samhällsplanering är **uppfyllt**.

Bedömningen grundas på att strukturer finns både på politisk- och förvaltningsnivå för socialnämnden/socialförvaltningen att bidra med kunskaper om bland annat utsatta miljöer i samhällsplaneringen. I och med de förändrade rutinerna att socialnämnden

⁷ 3 kap 1 §

systematiskt tar del av planärenden skapas också förbättrade förutsättningar för socialnämnden att delta i samhällsplaneringen.

Följer nämnden upp hur det uppsökande och förebyggande arbetet planeras och genomförs?

lakttagelser

I socialnämndens verksamhetsplan för år 2021 definieras följande indikatorer för att mäta och följa arbetet inom utvecklingsområdet "Trygga säkra barn – förebyggande och tidiga insatser":

- Fler får stöd genom föräldraskapsstödgrupper – Antalet föräldrar som fått stöd via föräldraskapsstödgrupper ska vara fler än 2020.
- Skälig väntetid – Tid från beslut till påbörjad insats understiger 42 dagar.

Uppföljning sker utifrån Kalmar kommuns styrmodell där arbetet med verksamhetsplan och mål följs upp varje tertial.

I verksamhetsberättelsen för år 2020 görs en uppföljning och redovisning av den förebyggande och öppna verksamheten samt det ekonomiska utfallet för dessa. Den ekonomiska redovisningen är uppdelad i delverksamheter enligt nedan

	Budget helår 2020	Utfall Jan - Dec 2020	Förbrukning	Rikt punkt %	Avvikelse kr
201201 FÖREBYGG. O ÖPPENV., 201	6 360 000	5 597 693	88,0%	100,0%	762 307
20120100 FÖREBYGG O ÖPPENV, GEM	15 000	2 592	17,3%	100,0%	12 408
20120101 FÖREBYGGANDETEAMET	3 462 000	3 422 648	98,9%	100,0%	39 352
20120102 OMRÅDEARBETE	276 000	131 835	47,8%	100,0%	144 165
20120106 FAMILJECENTRALER	2 107 000	1 732 052	82,2%	100,0%	374 948
20120107 AKTIVITETSLEDARE, NORRLID	500 000	308 566	61,7%	100,0%	191 434

Budgetöverskottet förklaras enligt verksamhetsberättelsen till stora delar av pandemin då aktiviteter inte kunnat genomföras i planerad omfattning.

När det gäller föräldrastödsgupper har totalt 86 utrikesfödda personer deltagit i föräldrastödsgupper under projektiden, 45 kvinnor/41 män. Totalt tio grupper (COPE, COS, Älskade barn, Barnen i våra hjärtan och Föräldraskap i Sverige). Det har även varit en mindre pilotgrupp med Föräldraskap i Sverige digitalt och webbaserat iKOMET har erbjudits till några föräldrar. Av verksamhetsberättelsen framgår att de flesta deltagare är kvotflyktingar från Syrien och Irak. Av de 86 nyanlända som har deltagit i kommunens program under hösten 2019 och våren 2020 har 22 personer deltagit i program som är av riktad karaktär. Utöver föräldrastödsgupperna för utrikesfödda har även aktiviteter genomförts i andra föräldraskapsstödsgupper.

Teamet har enligt verksamhetsberättelsen haft uppsökande arbete på vardagkvällar och helger i normal omfattning, c:a 110 kvällar.

Vid familjecentralerna har totalt har 676 samtal genomförts.

Antalet biståndsbedömda ärenden respektive serviceinsatser redovisas i nedanstående tabell

Förebyggandeteamet	2020	2019	2018
Antal insatser	32	56	68
Pojkar/flickor	23/9	39/17	49/19
Antal serviceärenden	84	56	43
Pojkar/flickor	62/22	32/24	20/23

Som kommentar till tabellen lämnas att en organisationsförändring genomförts som innebär att förebyggandeteamet ska inrikta sin verksamhet mot service och tidig insats, vilket märks i statistiken med en tydlig minskning av biståndsbedömda ärenden och tydligt fler serviceärenden.

I verksamhetsberättelsen nämns även att ett nytt journalsystem (Journal digital) har införts vilket ger bättre verktyg för att göra ett kvalitativt bättre arbete. I systemet kan man i behandlingsinsatser använda skattningar för att se vilka behov familjerna har och hur de svarar upp på behandlingen. Detta nämns även i intervjuerna som ett verktyg för att framdeles förbättra uppföljningen.

I enlighet med den planering som utgår från nämndens årshjul får nämnden enligt intervjuerna minst en gång om året en rapportering från förvaltningschef, verksamhetschefer och ibland även enhetschefer om det förebyggande arbetet.

Från intervjuerna framkommer att det är svårt att följa upp och mäta resultat och effekter av förebyggande arbete och åtgärder. En orsak är att det förebyggande arbetet bedrivs av många olika aktörer vilket gör att en systematisk sammanhållen uppföljning saknas. Det som följs upp och mäts är ofta aktiviteter inom olika verksamhetsområden och inte samlade resultat och effekter av dessa. Förutsättningarna för uppföljning har dock i och med införandet av systemet Journal Digital förbättrats vilket möjliggör systematiska uppföljningar av insatserna effekter. Könsuppdelade mätningar kan bland annat göras av enskildas nöjdhet och antal genomförda träffar.

Bedömning

Vi bedömer att revisionsfrågan om nämnden följer upp hur det uppsökande och förebyggande arbetet planeras och genomförs är **delvis uppfylld**.

Bedömningen grundas på att det finns två mål inom området med tillhörande indikatorer och uppföljning av målen sker i enlighet med kommunens styrmodell. Vi har stor förståelse för svårigheterna att formulera mål i resultat- och effekttermer för det förebyggande arbetet, bland annat beroende på att det förebyggande arbetet bedrivs av många olika aktörer. Vi menar ändå att mer specifika mål i resultat- och effekttermer kan formuleras och att det med det nya systemet Journal Digital skapas goda förutsättningar att följa och följa upp dessa mål.

2021-06-08

Jörn Wahlroth
Uppdragsledare

Anders Törnqvist
Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Kalmar kommuns revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2021-02-25 ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.